

Вікторія КОВБАСОВСЬКА
студентка Західноукраїнського
національного університету
Науковий керівник: *Наталія СТАХОВА*

МІГРАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ЗМІНИ РИНКУ ПРАЦІ ТА НАПРЯМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЇЇ ДЕРЖАВОЮ

На сьогоднішній день в умовах глобалізаційних процесів актуалізується процес міжнародного обміну людським капіталом. Ці тенденції ведуть до того, що конкурентоспроможність країн визначатиметься перш за все рівнем людського розвитку. Молодіжна міграція являє собою окремий самостійний напрям досліджень, перш за все через її зв'язки з отриманням освіти. Фокус уваги поступово зміщується на осіб молодого віку, а саме до періоду, коли приймається первинне рішення про міграцію з метою отримання освіти. Таке рішення має колосальний вплив як на подальше життя молодої людини, так і в цілому на просторовий розподіл людського капіталу.

У західній науковій літературі серед молоді прийнято виділяти категорію *college bound*, що має чіткий віковий профіль міграції з максимумом в пізньому тінейджерському віці, коли більшість молодих людей переїжджають з метою отримання освіти [1]. Емпірично встановлено, що інтенсивність міграції в даній віковій групі, на відміну від усіх інших вікових груп, не знижувалася навіть під впливом економічної кризи [2]. Для перспективної молоді еміграція залишається чи не єдиним шляхом швидкого поліпшення добробуту без відмови від наукової діяльності.

В Україні надзвичайно швидко зростає кількість українських студентів за кордоном. І, з одного боку, це чудово, бо люди набираються іноземного досвіду, пізнають нові речі. Але, з іншого боку, тут погано те, що більшість цих людей розглядає цю освіту як можливість залишитись за кордоном. Тим більше, що їх до цього заохочують країни їхнього перебування, які зацікавлені в таких емігрантах.

Інтернаціоналізація та академічна мобільність – це глобальні тенденції розвитку міжнародного ринку освітніх послуг, які в умовах суспільних трансформацій в Україні та процесів євроінтеграції посилюють міграційні настрої української молоді.

Для України особливо актуальним завданням є використання потенціалу прикордонних регіонів не лише для прискореної інтеграції в європейський освітній простір, але й підвищення конкурентоспроможності регіональних освітніх систем. Провідні національні університети, які розташовані у прикордонних регіонах і активно реалізують програми академічної мобільності, стають все більш привабливими для молоді з інших регіонів України. Процеси

внутрішньої міжрегіональної академічної мобільності починають зменшувати гостроту проблеми освітньої міграції молоді із західних регіонів України. У глобальній популяції студентів, які навчаються не в країнах свого громадянства, українці складають трохи більше, ніж соту частину.

Аналіз кожної країни призначення дозволяє визначити, наскільки важливими для неї є саме українці. Вже традиційно частка українців серед іноземних студентів Польщі є доволі відчутною – у 2020 р. вона складала майже 57%. У решті країн українці значно поступаються іншим студентським діаспорам. Водночас у Словаччині українці поступово виходять у лідери [3]. Більшість українських студентів, які навчаються у закордонних університетах, обирає суспільні та гуманітарні спеціальності. У Польщі по програмах, які можна віднести до цих галузей знань, навчається 56% і 13% відповідно, у Німеччині – 36% та 23%, Італії – 31% та 39%, Австрії – 47% та 26%, Іспанії – 48% та 14% відповідно. Така популярність суспільних та гуманітарних спеціальностей перевищує показники як серед українських студентів, які навчаються в Україні, так і серед громадян згаданих країн. Можна стверджувати, що складається певний тренд, коли українські студенти, які виїжджають за кордон, передовсім шукають програми з вивчення мов, економіки, фінансів, менеджменту, маркетингу, журналістики, міжнародних відносин та права. Натомість природничі, фізико-математичні та інженерні спеціальності приваблюють українців у німецьких університетах, у решті країн точні науки не користуються популярністю [4].

Економічна нестабільність, безробіття та війна не сприяють благополучній самореалізації молодих фахівців в Україні. Це посилює загальне переконання про те, що ті, хто виїхав на навчання за кордон, навряд чи прагнуть повернутись до України. Однак з іншої сторони, ті, хто після навчання намагається залишитись за кордоном, часто зустрічають певні труднощі з працевлаштуванням [6]. Тому українські студенти мусять погоджуватись на нижчу оплату праці або ж на посади нижчої кваліфікації. Відсутність належної уваги до молодіжного сегменту населення України, ігнорування проблем у створенні економічної самостійності для власного молодого покоління в країні, формалізм у забезпеченні працевлаштування є головними причинами молодіжної міграції.

Для того, щоб уникнути молодіжної міграції або скоротити її рівень, необхідно зробити наступні головні кроки. В першу чергу, розробити реальні механізми підтримки молоді (у тому числі молодих фахівців), які сприяли б початку їх навчання і роботи, незалежно від фінансових можливостей батьків. Необхідні реально працюючі системи кредитування для студентів, молодих фахівців для оплати навчання, соціального найму житла, гарантій від держави щодо забезпечення заробітної плати на рівні середньої по регіону і по галузі. По-

друге, необхідно створити економічні преференції для роботодавців, щоб зацікавити їх у прийомі на роботу молодих фахівців. По-третє, в основу молодіжної політики країни повинна бути закладена концепція формування «економічно незалежної молоді людини», що значним чином знижуватиме молодіжну міграцію, а найголовніше, формуватиме національну гордість за країну, яка надає можливості для самостійного життя і навчання, самореалізації та самозабезпечення, вже у віці від 15 до 25 років, що є нормою в європейських країнах і США [5].

На прикладі багатьох країн світу можна зробити висновок, що повернення на Батьківщину і зменшення міграції відбувається не тоді, коли є робочі місця та гідна зарплата, а набагато раніше. Люди додому повертатимуться тоді, коли бачитимуть у своїй країні перспективи розвитку. Коли є усвідомлення того, що саме вдома молоді люди мають якісь можливості. Наприклад, у Китаї раніше спостерігалася величезна міграція за кордон. Навіть зараз рівень життя у цій країні є значно нижчим, ніж, наприклад, в США. Але саме в Китаї спостерігається повернення з еміграції насамперед кваліфікованих працівників, бізнесменів, які бачать у цій країні можливість для реалізації. Там менша конкуренція, кращі умови для ведення бізнесу. Зрештою, патріотизм, можливість прислужитися власній державі – це не останній з аргументів за повернення додому. І от коли в Україні з'явиться перспектива ведення бізнесу, розвитку потенціалу, то насамперед інтелектуальна молодь почне повертатися з-за кордону.

Отже, вплив молоді спричиняє негативні демографічні наслідки, зокрема руйнацію сімейних пар через несприятливу для народження й виховання дітей специфіку «мігрантського» способу життя. Водночас абсолютна кількість збільшилася майже у півтора рази. Ще більш складною сімейною проблемою є виховання дітей мігрантів, залишених в Україні, особливо у випадках тривалої відсутності обох батьків. Як наслідок, Україна стикається з новим видом соціального сирітства, необхідністю брати під опіку частину дітей мігрантів. Особливими рисами міграції молоді є відсутність досвіду життя, низька професійна кваліфікація (або відсутність такої), низька правова обізнаність і компетенція, необдуманість, соціальна вразливість. Тобто, це та категорія населення, яка потребує додаткової соціальної допомоги та підтримки шляхом застосування особливих організаційно-правових засобів для їх працевлаштування. Розвиток вітчизняного трудового законодавства вказує на тенденцію до впровадження нових шляхів сприяння працевлаштуванню молоді та підвищенню конкурентоспроможності молодих працівників на ринку праці. Однак ці організаційно-правові заходи потребують певного розвитку для найповнішої реалізації їх цільової спрямованості.

Список використаних джерел:

1. Біляковська О.В. Освітня міграція українців до Польщі. Соціально-економічні та етнокультурні наслідки міграції для України : зб. матеріалів наук.-практ. К.: НІСД, 2017. С. 231–237.
2. Болонський процес, навчальна мобільність і трудова міграція . URL: http://biznespro.ua/print_full.php.id=1045
3. Краузе О. Зовнішня трудова міграція населення України. Галицький економічний вісник. 2020. № 9 (27). С. 26–34.
4. Майданік І.П. Українська молодь на ринках праці зарубіжних держав. К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2018. 206 с.
5. Соціологи: Більшість української молоді – потенційні трудові мігранти. URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2091427.html>
6. Перспективні українці дедалі частіше виїжджають за кордон : статистика. – 2020. URL: <http://svitua.com.ua/news/201701/2236-perspektyvni-ukrayinci-dedali-chastishe-vuyizhdzhayut>

Христина САВКА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

Науковий керівник: Наталія СТАХОВА

УКРАЇНА ТА ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Характерною рисою сучасного світового розвитку країн є активізація інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. При цьому навіть ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчують на собі їхній вплив. Після останнього розширення ЄС Україна стала безпосереднім сусідом Євросоюзу. Це відкриває нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та ЄС. Узагалі неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та світовим розвитком, саме тому євроінтеграція та членство в Європейському Союзі є найголовнішою стратегічною метою нашої держави. Співпраця з ЄС є одним зі способів зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засобом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої та демократичної держави. Інтеграційні процеси самі по собі є складними процесами, саме тому необхідно зрозуміти, що отримає Україна